

Wyrok z dnia 4 września 1996 r.
III ARN 100/95

Uchylenie kary pieniężnej wymierzonej za niezgodne z prawem korzystanie z zasobów środowiska powoduje zbędność rozstrzygnięcia w przedmiocie odroczenia terminu płatności tej kary.

Przewodniczący SSN: Jerzy Kwaśniewski (sprawozdawca), Sędziowie SN: Józef Iwulski, Adam Józefowicz, Janusz Łętowski, Walerian Sanetra.

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Waldemara Grudzieckiego, po rozpoznaniu w dniu 4 września 1996 r. sprawy ze skargi Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Handlowego "D." Spółka z o.o. w K. na decyzję Głównego Inspektora Ochrony Środowiska z dnia 30 listopada 1993 r. [...] w przedmiocie odroczenia terminu płatności kar pieniężnych z tytułu naruszenia wymagań ochrony środowiska, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 10 lipca 1995 r. [...]

o d d a l i ł rewizję nadzwyczajną.

U z a s a d n i e n i e

Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe "D." Sp. z o.o. w K. decyzjami Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w K. zostało ukarane karami pieniężnymi za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu emitowanego z Zakładu w L. w latach 1991 i 1992.

W dniu 1 marca 1993 r. ukarane Przedsiębiorstwo wystąpiło z wnioskiem o odroczenie terminu płatności wymierzonej kary łącznie w wysokości 218.151.800 zł z równoczesnym zaliczeniem na poczet tej kary kwoty 560.000.000 zł., którą Przedsiębiorstwo wydało na zrealizowanie inwestycji związanych z usunięciem przyczyn wymierzenia kary. Przedsiębiorstwo "D." powołało się na to, że usunięto całkowicie przyczyny ukarania przede wszystkim na skutek przeniesienia produkcji do specjalnie do tego celu przygotowanej nowej hali w C.

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w K. jako organ I instancji oraz Główny Inspektor Ochrony Środowiska jako organ II instancji w swych decyzjach uznali żądanie wnioskodawcy za bezpodstawne przede wszystkim dlatego, że podane przez wnioskodawcę działania inwestycyjne zostały dokonane w listopadzie 1992 r., tj. jeszcze przed ukaraniem, które nastąpiło w lutym 1993 r. i przed złożeniem przedmiotowego wniosku. W tej sytuacji zdaniem organów ochrony środowiska obu instancji nie zachodzą warunki odroczenia płatności kary dla umożliwienia ukaranemu usunięcia przyczyn wymierzonej kary, o których jest mowa w art. 110c ust. 1 i 2 ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska (jednolity tekst:Dz. U. z 1994 r., Nr 49, poz. 196).

Po rozpatrzeniu skargi Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Handlowego "D." Spółki z o.o. na decyzję Głównego Inspektora Ochrony Środowiska z dnia 30 listopada 1993 r.

utrzymującą w mocy decyzję organu I instancji oddalającą wniosek o odroczenie terminu płatności kar pieniężnych, Naczelny Sąd Administracyjny wyrokiem z dnia 10 lipca 1995 r. [...] uchylił decyzje organów obu instancji i zasądził od Głównego Inspektora Ochrony Środowiska na rzecz skarżącego Przedsiębiorstwa kwotę 300 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Podstawę powyższego wyroku NSA stanowi ocena prawna tego Sądu wskazująca na potrzebę zastosowania art. 110c ust. 2 ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska, w konkretnych okolicznościach stanu faktycznego sprawy, według funkcjonalnego sensu powołanego przepisu. Jeżeli - zdaniem Naczelnego Sądu Administracyjnego - Przedsiębiorstwo ukarane karą pieniężną godzinową (dobową) za naruszenie wymagań ochrony środowiska wykonało i oddało do użytku odpowiednią inwestycję usuwającą przyczyny wymierzenia kary, to sprawą drugorzędną, z punktu widzenia celów przedmiotowej regulacji jest to, że wymagane działania inwestycyjne zostały wykonane jeszcze wcześniej niż to zostało przewidziane.

Od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 10 lipca 1995 r. wniósł rewizję nadzwyczajną Minister Sprawiedliwości, który zarzucając rażące naruszenie art. 207 § 2 pkt 1 KPA oraz art. 110c ust. 2 i ust. 7 ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku i oddalenia skargi bądź uchylenia tego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu rewizji nadzwyczajnej Minister Sprawiedliwości podkreślił, że regulacja art. 110c ust. 2 ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska, jako wyjątkowa, nie może podlegać wykładni rozszerzającej. W przypadku podjęcia decyzji o odroczeniu terminu płatności kary w stosunku do zrealizowanej inwestycji, jak to przyjął NSA, zostałaby zatracona - zdaniem Ministra Sprawiedliwości - funkcja dyscyplinująca procedury "odroczenia" nałożonej sankcji za niezgodne z wymogami prawa korzystanie z zasobów środowiska. Jednoznaczny zapis art. 110 c ust. 7 ustawy, w którym ustawodawca określa, iż redukcji podlegać mogą jedynie kwoty kar, których termin płatności został odroczony, przesądza, iż dokonanie odliczeń kosztów nowej inwestycji, bez wcześniejszego faktycznego odroczenia terminu płatności kary, w intencji ustawodawcy jest niedopuszczalne. Minister Sprawiedliwości uznał, że pewna sztywność regulacji (brak możliwości zredukowania kary w stosunku do inwestycji skończonych) prowadzić może do skutków niepożądanych (celowe odwlekanie zakończenia inwestycji w związku z oczekiwaniem na ustalenie kary łącznej, której termin może być odroczony, co determinuje możliwość zredukowania kary w trybie art. 110 c ust. 7). Jednakże te wady istniejącego rozwiązania mogą być wyeliminowane całkowicie skutecznie tylko w ramach odpowiednich zabiegów legislacyjnych, nie zaś przy pomocy wykładni sądowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W toku rozprawy przed Sądem Najwyższym została ujawniona zmiana sytuacji prawnej stron, która wywołuje oczywiste i istotne konsekwencje w sferze podstaw i wniosków rozpatrywanej rewizji nadzwyczajnej. Mianowicie po wznowieniu postępowania w sprawie wymierzenia Przedsiębiorstwu "D." kar pieniężnych za przekroczenie dopuszczalnego hałasu przenikającego do środowiska z zakładu produkcyjnego nr 4 w L. w okresie od dnia 15 marca 1991 r. do dnia 31 grudnia 1991 r. i od dnia 1

stycznia 1992 r. do dnia 26 listopada 1992 r., uchylone zostały decyzje wymierzające kary pieniężne i ostateczną decyzją Głównego Inspektora Ochrony Środowiska z dnia 5 grudnia 1995 r. [...] umorzone zostało w tym przedmiocie postępowanie.

Z powyższego wynika, iż zobowiązanie Przedsiębiorstwa "D." do zapłacenia kary pieniężnej zostało uchylone i w związku z tym bezprzedmiotowe byłoby dalsze postępowanie w zakresie badania zasadności wniosku i rozstrzygnięć dotyczących odroczenia terminu nieistniejącej już kary. Zaskarżony rewizją nadzwyczajną wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego, niezależnie od wyrażonej w nim kontrowersyjnej interpretacji art. 110c ust. 2 ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska, w zaistniałej sytuacji nie narusza uzasadnionych interesów żadnej ze stron. Wobec tego, że zaskarżony wyrok nie może w obecnej sytuacji wpływać w jakikolwiek sposób na kształtowanie się sytuacji prawnej stron, także zawarta w tym wyroku ocena prawna nie będzie wywoływać następstw określonych w art. 209 KPA.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy uznał, że nie jest zasadna rewizja nadzwyczajna, zmierzająca w swych wnioskach do uchylenia zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcia merytorycznego sprawy już bezprzedmiotowej lub przekazania sprawy NSA do ponownego rozpoznania. Należało zatem orzec w myśl art. 421 § 1 KPC.

=====